

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

**AVRUPA KONSEYİ
YAPAY ZEKÂ, İNSAN HAKLARI, DEMOKRASİ VE HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ
ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİ**

Açıklama

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından onaylanan ve 5 Eylül 2024'te Vilnius, Litvanya'da imzaya açılacak olan "Yapay Zekâ, İnsan Hakları, Demokrasi ve Hukukun Üstünlüğü Çerçeve Sözleşmesi"¹ İstanbul Barosu tarafından Türkçeye tercüme edilmiştir. Bu tercüme İstanbul Barosu, Bilişim Hukuku Komisyonu, Yapay Zekâ Çalışma Grubu'nun yapay zekâ ve hukuk alanına katkı sunmak ve avukatların bu alandaki gelişimini desteklemek üzere kendi inisiyatifi ile yaptığı bir tercümedir.

Tercümeye katkı sunanlar:

Av. Büşra Nur Aydın

Av. Celil Aktaş

Av. Mert Özyiğit

Av. Ozan Akman

Av. Selin Çetin Kumkumoğlu

Stj. Av. Aynur Gizem Bayazıt

İlayda Karaaslan

2024

İstanbul, Türkiye

¹ Orijinal metin için bkz. <https://rm.coe.int/1680afae3c>.

AVRUPA KONSEYİ
YAPAY ZEKÂ, İNSAN HAKLARI, DEMOKRASİ VE HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ
ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİ

[Vilnius, 5.IX.2024]

Önsöz	6
Bölüm I: Genel hükümler	7
Madde 1 – Amaç ve hedef.....	7
Madde 2 – Yapay zekâ sistemlerinin tanımı	8
Madde 3 – Kapsam.....	8
Bölüm II: Genel yükümlülükler	9
Madde 4 – İnsan haklarının korunması	9
Madde 5 – Demokratik süreçlerin bütünlüğü ve hukukun üstünlüğüne saygı	9
Bölüm III: Yapay zekâ sistemlerinin yaşam döngüsü içindeki faaliyetlerle ilgili ilkeler	9
Madde 7 – İnsan onuru ve bireysel otonomi	9
Madde 8 – Şeffaflık ve gözetim	9
Madde 9 – Hesap verebilirlik ve sorumluluk	10
Madde 10 – Eşitlik ve ayrımcılık yasağı	10
Madde 11 – Mahremiyet ve kişisel verilerin korunması.....	10
Madde 12 – Güvenilirlik	10
Madde 13 – Güvenli yenilik.....	10
Bölüm IV: Çözüm yolları	11
Madde 14 – Çözüm yolları.....	11

Madde 15 – Usulî güvenceler.....	11
Bölüm V: Risklerin ve zararlı etkilerin değerlendirilmesi ve azaltılması.....	11
Madde 16 – Risk ve etki yönetimi çerçevesi.....	11
Bölüm VI: Sözleşmenin uygulanması.....	12
Madde 17 – Ayrımcılık yasağı	12
Madde 18 – Engelli kişilerin ve çocukların hakları	12
Madde 19 – Kamu istişaresi	12
Madde 20 – Dijital okuryazarlık ve beceriler.....	13
Madde 21 – Mevcut insan haklarının korunması	13
Madde 22 – Daha geniş kapsamlı koruma	13
Bölüm VII: Takip mekanizması ve iş birliği	13
Madde 23 – Taraflar Konferansı	13
Madde 24 – Raporlama yükümlülüğü.....	14
Madde 25 – Uluslararası iş birliği.....	14
Madde 26 – Etkin gözetim mekanizmaları.....	15
Bölüm VIII: Son hükümler	15
Madde 27 – Sözleşmenin etkileri	15
Madde 28 – Değişiklikler	15
Madde 29 – Uyuşmazlık çözümü.....	16
Madde 30 – İmza ve yürürlüğe girme	16
Madde 31 – Taraf olma	16
Madde 32 – Bölgesel uygulama	16

Madde 33 – Federal hüküm.....	17
Madde 34 – Çekinceler.....	17
Madde 35 – Fesih	17
Madde 36 – Bildirim	17

Önsöz

İşbu Sözleşme'yi imzalayan Avrupa Konseyi üyesi Devletler ve diğer imzalayan taraflar,

Avrupa Konseyi'nin amacının özellikle insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğüne saygı temelinde, üyeleri arasında daha yakın bir birlik sağlamak olduğu göz önünde bulundurularak;

İşbu Sözleşme'nimün Tarafları arasında iş birliğinin geliştirilmesinin ve bu iş birliğinin aynı değerleri paylaşan diğer Devletlere de yaygınlaştırılmasının değerini kabul ederek;

Bilim ve teknolojideki hızlanan gelişmelerin, ilerleme ve yenilikçiliği geliştirerek bireysel ve toplumsal esenliğin yanı sıra insan refahını, sürdürülebilir kalkınmayı, toplumsal cinsiyet eşitliğini ve tüm kadınların ve kız çocuklarının güçlendirilmesini ve diğer önemli hedef ve çıkarları artırma potansiyeline sahip yapay zekâ sistemlerinin yaşam döngüsü içindeki faaliyetler yoluyla ortaya çıkan derin değişikliklerin bilincinde olarak;

Yapay zekâ sistemlerinin yaşam döngüsü içindeki faaliyetlerin insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünün korunması ve desteklenmesi için benzersiz fırsatlar sunabileceğini kabul ederek;

Yapay zekâ sistemlerinin yaşam döngüsü içindeki belli faaliyetlerin insan onuruna ve bireysel otonomiye, insan haklarına, demokrasiye ve hukukun üstünlüğüne zarar verebileceğinden endişe duyarak;

Dijital bağlamlarda, özellikle yapay zekâ sistemlerini içeren yerlerdeki ayrımcılık riskleri ve bunların, insan haklarından yararlanma ve ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi meselelere tam, eşit ve etkin katılımları bakımından kadınların ve hassas durumdaki bireylerin maruz kaldıkları da dahil olmak üzere eşitsizlikler yaratma veya ağırlaştırma potansiyel etkileri konusunda endişe duyarak;

Yapay zekâ sistemlerinin kötüye kullanılmasından endişe duyarak ve bu tür sistemlerin, mahremiyeti ve bireysel otonomiye sarsan keyfi veya hukuka aykırı gözetleme ve sansür uygulamaları da dahil olmak üzere uluslararası insan hakları hukukunu ihlal eden baskıcı amaçlarla kullanılmasına karşı çıkararak;

İnsan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünün doğası gereği iç içe geçtiğinin bilincinde olarak;

Öncelikli olarak, yapay zekâ sistemlerinin yaşam döngüsü içindeki faaliyetleri düzenleyen ortak genel ilke ve kuralları belirleyen, ortak değerleri etkin bir şekilde koruyan ve bu değerlerin sorumlu yeniliğe elverişli bir şekilde teşvik edilmesi için yapay zekânın faydalarından yararlanan, küresel olarak uygulanabilir bir yasal çerçevenin oluşturulması gerektiğine inanarak;

Yapay zekâ sistemlerinin tasarımı, geliştirilmesi, kullanımı ve hizmetten çıkarılması konularında dijital okuryazarlığın, bilgi birikiminin ve güvenin teşvik edilmesi ihtiyacını kabul ederek;

İşbu Sözleşme'nin, yapay zekâ sistemlerinin yaşam döngüsü içindeki faaliyetlere ilişkin belirli konuları ele almak üzere ilave araçlarla desteklenebilecek çerçeve niteliğini kabul ederek;

İşbu Sözleşme'nin yapay zekâ sistemlerinin yaşam döngüsü boyunca ortaya çıkan belirli zorlukları ele almayı ve insan sağlığı ve çevre ile istihdam ve işgücü dahil olmak üzere sosyo-ekonomik hususlar dahil ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere bu teknolojilerle ilgili daha geniş risk ve etkilerin dikkate alınmasını teşvik etmeyi amaçladığının altını çizerek;

Diğer uluslararası ve uluslararası kuruluşlar ve forumlar tarafından yapay zekâ konusunda uluslararası anlayış ve iş birliğini geliştirmeye yönelik çabalara dikkat ederek;

1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Beyanname, 1950 tarihli Avrupa Konseyi İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi, 1966 tarihli Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi, 1966 tarihli Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi ve 1961 tarihli Avrupa Sosyal Şartı ve bunların ilgili protokolleri ile 1996 Gözden Geçirilmiş Avrupa Şartı gibi yürürlükteki uluslararası insan hakları belgelerini dikkate alarak;

1989 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi ve 2006 tarihli Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesini de dikkate alarak;

1981 tarihli Avrupa Konseyi Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi ve protokolleri tarafından yürürlükteki özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkının ve kişisel verilerin korunması hakkının gözetilmesi ihtiyacını da tekrar hatırlatarak;

Tarafların insan haklarını, demokrasiyi ve hukukun üstünlüğünü koruma ve işbu Sözleşme aracılığıyla yapay zekâ sistemlerinin güvenilirliğini artırma konusundaki kararlılıklarını teyit ederek;

Aşağıdaki şekilde anlaşmaya varılmıştır:

Bölüm I: Genel hükümler

Madde 1 – Amaç ve hedef

1. İşbu Sözleşme'nin hükümleri, yapay zekâ sistemlerinin yaşam döngüsü içindeki faaliyetlerin insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü ile tamamen uyumlu olmasını sağlamayı amaçlamaktadır.
2. Taraflardan her biri, işbu Sözleşme'de belirtilen hükümlere işlerlik kazandırmak için uygun yasal, idari veya diğer tedbirleri kabul eder veya muhafaza eder. Bu tedbirler, yapay zekâ sistemlerinin

yaşam döngüsü boyunca insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü üzerindeki olumsuz etkilerin ciddiyeti ve ortaya çıkma olasılığı göz önünde bulundurularak gerekli olabilecek şekilde derecelendirilir ve farklılaştırılır. Bu tedbirler kullanılan teknolojinin türüne bakılmaksızın geçerli olan özel veya yatay tedbirleri içerebilir.

3. İşbu Sözleşme, hükümlerinin Taraflarca etkili bir şekilde uygulanmasını sağlamak amacıyla bir takip mekanizması kurar ve uluslararası iş birliğini öngörür.

Madde 2 – Yapay zekâ sistemlerinin tanımı

İşbu Sözleşmenin amaçları doğrultusunda, "yapay zekâ sistemi", açık veya örtülü hedefler için, aldığı girdiden, fiziksel veya sanal ortamları etkileyebilecek tahminler, içerik, öneriler veya kararlar gibi çıktıların nasıl üretilceğini çıkaran makine tabanlı bir sistem anlamına gelir. Farklı yapay zekâ sistemleri, devreye alındıktan sonra otonomi ve uyarlanabilirlik seviyelerine göre değişir.

Madde 3 – Kapsam

1. İşbu Sözleşme'nin kapsamı, yapay zekâ sistemlerinin yaşam döngüsü içinde yer alan ve insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğüne müdahale etme potansiyeli taşıyan faaliyetleri aşağıdaki şekilde kapsamaktadır:
  - a. Taraflardan her biri, işbu Sözleşmeyi, kamu otoriteleri veya onlar adına hareket eden özel aktörler tarafından üstlenilen yapay zekâ sistemlerinin yaşam döngüsü içindeki faaliyetlere uygulanır.
  - b. Taraflardan her biri, yapay zekâ sistemlerinin yaşam döngüsü içinde özel aktörler tarafından gerçekleştirilen faaliyetlerden kaynaklanan risk ve etkileri, a bendinde kapsamadığı ölçüde, işbu Sözleşme'nin amaç ve hedeflerine uygun bir şekilde ele alır.

Taraflardan her biri, imza sırasında veya onay, kabul, uygun bulma veya taraf olma belgesini tevdi ederken Avrupa Konseyi Genel Sekreterine sunacağı bir beyanda, bu yükümlülüğü, ya işbu Sözleşme'nin II ila VI. bölümlerinde belirtilen ilke ve yükümlülükleri özel aktörlerin faaliyetlerine uygulayarak ya da bu alt fıkrada belirtilen yükümlülüğü yerine getirmek için diğer uygun tedbirleri alarak nasıl uygulayacağını belirtir. Taraflar herhangi bir zamanda ve aynı şekilde beyanlarını değiştirebilirler.

Taraflardan biri, bu alt fıkra kapsamındaki yükümlülüğünü uygularken, insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü korumak için üstlendiği uluslararası yükümlülüklerin uygulanmasını azaltamaz veya sınırlayamaz.

2. Bir Tarafın, işbu Sözleşme'yi ulusal güvenlik çıkarlarının korunmasıyla ilgili yapay zekâ sistemlerinin yaşam döngüsü içindeki faaliyetlere, bu tür faaliyetlerin uluslararası insan hakları

hukuku yükümlülükleri de dahil olmak üzere geçerli uluslararası hukukla tutarlı bir şekilde ve demokratik kurum ve süreçlerine saygı gösterilerek yürütüldüğü anlayışıyla uygulaması gerekmez.

3. Madde 13 ve Madde 25, fıkra 2 saklı kalmak kaydıyla, işbu Sözleşme, test veya benzeri faaliyetler insan haklarına, demokrasiye ve hukukun üstünlüğüne müdahale etme potansiyeline sahip olacak şekilde gerçekleştirilmedikçe, henüz kullanıma sunulmamış yapay zekâ sistemlerine ilişkin araştırma ve geliştirme faaliyetlerine uygulanmaz.
4. Ulusal savunmaya ilişkin hususlar işbu Sözleşme'nin kapsamına girmez.

Bölüm II: Genel yükümlülükler Madde

4 – İnsan haklarının korunması

Taraflardan her biri, yapay zekâ sistemlerinin yaşam döngüsü içindeki faaliyetlerin, yürürlükteki uluslararası hukukta ve kendi iç hukukunda yer alan insan haklarını koruma yükümlülükleriyle tutarlı olmasını sağlayacak tedbirleri kabul eder veya muhafaza eder.

Madde 5 – Demokratik süreçlerin bütünlüğü ve hukukun üstünlüğüne saygı

1. Taraflardan her biri, yapay zekâ sistemlerinin, kuvvetler ayrılığı ilkesi, yargı bağımsızlığına saygı ve adalete erişim de dahil olmak üzere, demokratik kurum ve süreçlerin bütünlüğünü, bağımsızlığını ve etkinliğini zayıflatmak için kullanılmamasını sağlamaya yönelik tedbirleri kabul eder veya muhafaza eder.
2. Taraflardan her biri, yapay zekâ sistemlerinin yaşam döngüsü içindeki faaliyetler bağlamında, bireylerin kamusal tartışmalara adil erişimi ve katılımı ile özgürce fikir oluşturma becerileri de dahil olmak üzere, demokratik süreçlerini korumayı amaçlayan tedbirleri kabul eder veya muhafaza eder.

Bölüm III: Yapay zekâ sistemlerinin yaşam döngüsü içindeki faaliyetlerle ilgili ilkeler

Madde 6 – Genel yaklaşım

Bu bölüm, Taraflardan her birinin yapay zekâ sistemlerine ilişkin olarak kendi iç hukuk sistemine ve işbu Sözleşme'nin diğer yükümlülüklerine uygun bir şekilde uygulayacağı genel ortak ilkeleri ortaya koyar.

Madde 7 – İnsan onuru ve bireysel otonomi

Taraflardan her biri, yapay zekâ sistemlerinin yaşam döngüsü içindeki faaliyetlerle ilgili olarak insan onuruna ve bireysel otonomiye saygı gösterecek tedbirleri kabul eder veya muhafaza eder.

Madde 8 – Şeffaflık ve gözetim

Taraflardan her biri, yapay zekâ sistemleri tarafından üretilen içeriğin tanımlanması da dahil olmak üzere, yapay zekâ sistemlerinin yaşam döngüsü içindeki faaliyetlerle ilgili olarak, belirli

bağlamlara ve risklere göre uyarlanmış yeterli şeffaflık ve gözetim gerekliliklerinin mevcut olmasını sağlamak için tedbirleri kabul eder veya muhafaza eder.

Madde 9 – Hesap verebilirlik ve sorumluluk

Taraflardan her biri, yapay zekâ sistemlerinin yaşam döngüsü içindeki faaliyetlerden kaynaklanan insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü üzerindeki olumsuz etkilere ilişkin hesap verebilirliği ve sorumluluğu temin edecek tedbirleri kabul eder veya muhafaza eder.

Madde 10 – Eşitlik ve ayrımcılık yasağı

1. Taraflardan her biri, yapay zekâ sistemlerinin yaşam döngüsü içindeki faaliyetlerin, yürürlükteki uluslararası ve iç hukukta öngörüldüğü şekilde, toplumsal cinsiyet eşitliği de dahil olmak üzere eşitliğe ve ayrımcılık yasağına saygı göstermesini sağlamak amacıyla tedbirleri kabul eder veya muhafaza eder.
2. Taraflardan her biri, yapay zekâ sistemlerinin yaşam döngüsü içindeki faaliyetlerle ilgili olarak, yürürlükteki ulusal ve uluslararası insan hakları yükümlülükleri doğrultusunda, adil, hakkaniyetli ve eşit sonuçlar elde etmek için eşitsizliklerin üstesinden gelmeyi amaçlayan tedbirleri kabul etmeyi veya muhafaza etmeyi taahhüt eder.

Madde 11 – Mahremiyet ve kişisel verilerin korunması

Taraflardan her biri, yapay zekâ sistemlerinin yaşam döngüsü içindeki faaliyetlerle ilgili olarak aşağıdaki hususları temin edecek tedbirleri kabul eder veya muhafaza eder:

- a. yürürlükteki ulusal ve uluslararası yasalar, standartlar ve çerçeveler aracılığıyla sağlanan koruma de dahil olmak üzere, bireylerin mahremiyet haklarının ve kişisel verilerinin korunması ve
- b. yürürlükteki ulusal ve uluslararası yasal yükümlülüklerle uygun olarak bireyler için etkili güvence ve korumaların sağlanması.

Madde 12 – Güvenilirlik

Taraflardan her biri, uygun olduğu ölçüde, yapay zekâ sistemlerinin güvenilirliğini ve çıktıklarına olan güveni teşvik etmek için, yapay zekâ sistemlerinin yaşam döngüsü boyunca yeterli kalite ve güvenlikle ilgili gereklilikleri içerebilecek tedbirleri alır.

Madde 13 – Güvenli yenilik

İnsan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü üzerindeki olumsuz etkilerden kaçınırken yenilikçiliği teşvik etmek amacıyla, Taraflardan her biri, uygun olduğu ölçüde, yetkili makamlarının gözetimi altında yapay zekâ sistemlerinin geliştirilmesi, denenmesi ve test edilmesi için kontrollü ortamların oluşturulmasını sağlamaya çağırılır.

Bölüm IV: Çözüm yolları

Madde 14 – Çözüm yolları

1. Taraflardan her biri, uluslararası yükümlülüklerinin gerektirdiği ölçüde ve iç hukuk sistemine uygun olarak, yapay zekâ sistemlerinin yaşam döngüsü içindeki faaliyetlerden kaynaklanan insan hakları ihlalleri için erişilebilir ve etkili çözüm yollarının mevcudiyetini sağlayacak tedbirleri kabul eder veya muhafaza eder.
2. Yukarıdaki 1'inci fıkrayı desteklemek amacıyla, her bir Taraf aşağıdakileri içeren tedbirleri kabul eder veya muhafaza eder:
  - a. insan haklarını önemli ölçüde etkileme potansiyeline sahip yapay zekâ sistemleri ve bunların ilgili kullanımlarına ilişkin bilgilerin belgelenmesini, bu bilgilere erişim yetkisine sahip organlara sunulmasını ve uygun ve uygulanabilir olduğu hallerde, etkilenen kişilere sunulmasını veya iletilmesini sağlayacak tedbirler,
  - b. (a) bendinde atıfta bulunulan bilgilerin, etkilenen kişilerin sistemin kullanımıyla alınan veya alınmasında sistemin esaslı etkisinin bulunduğu karar(lar)a ve ilgili ve uygun olduğu hallerde sistemin kullanımına itiraz edebilmeleri için yeterli olmasını sağlayacak tedbirler ve
  - c. ilgili kişilerin yetkili makamlara şikayette bulunabilmeleri için etkili bir imkan.

Madde 15 – Usulî güvenceler

1. Taraflardan her biri, bir yapay zekâ sisteminin insan haklarından yararlanılmasını önemli ölçüde etkilediği durumlarda, bu durumdan etkilenen kişilere yürürlükteki uluslararası ve iç hukuka uygun olarak etkili usulî garantiler, güvenceler ve haklar sağlanmasını temin eder.
2. Taraflardan her biri, bağlama uygun olarak, yapay zekâ sistemleriyle etkileşimde bulunan kişilerin bir insan yerine bu tür sistemlerle etkileşimde buldukları konusunda bilgilendirilmelerini sağlamaya çalışır.

Bölüm V: Risklerin ve zararlı etkilerin değerlendirilmesi ve azaltılması

Madde 16 – Risk ve etki yönetimi çerçevesi

1. Taraflardan her biri, Bölüm III'te belirtilen ilkeleri dikkate alarak, insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü üzerindeki fiili ve potansiyel etkileri göz önünde bulundurmak suretiyle, yapay zekâ sistemlerinin oluşturduğu risklerin tanımlanması, değerlendirilmesi, önlenmesi ve azaltılmasına yönelik tedbirleri kabul eder veya muhafaza eder.
2. Bu tür tedbirler, uygun olduğu şekilde kademelendirilir ve farklılaştırılır ve:
  - a. Özellikle insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünün korunmasına yönelik risklerle ilgili olarak yapay zekâ sistemlerinin bağlamını ve kullanım amacını gerekli şekildedikkate alır;
  - b. Potansiyel etkilerin ciddiyetini ve olasılığını gerekli şekilde dikkate alır;

- c. Uygun olduğu durumlarda, ilgili paydaşların, özellikle de hakları etkilenebilecek kişilerin bakış aırlarını dikkate alır;
  - d. Yapay zekâ sisteminin yaşam döngüsü içindeki faaliyetler boyunca yinelemeli olarak uygulanır;
  - e. İnsan hakları, demokrasi ve hukukun stnlgne yönelik risklerin ve olumsuz etkilerin izlenmesini içerir;
  - f. Risklerin, fiili ve potansiyel etkilerin ve risk yönetimi yaklaşımının belgelendirilmesini içerir ve
  - g. Yapay zekâ sistemlerinin ilk kullanıma sunulmadan önce ve önemli ölçüde değiştirildiklerinde test edilmesini zorunlu kılar.
3. Taraflardan her biri, yapay zekâ sistemlerinin insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü üzerindeki olumsuz etkilerinin yeterince ele alınmasını sağlamaya yönelik tedbirleri kabul eder veya muhafaza eder. Bu tür olumsuz etkiler ve bunların ele alınmasına yönelik tedbirler belgelenmeli ve 2'nci fıkrada açıklanan ilgili risk yönetimi tedbirlerine bilgi sağlamalıdır.
  4. Taraflardan her biri, insan haklarına saygı, demokrasinin işleyişi veya hukukun üstünlüğü ile bağdaşmadığını düşündüğü yapay zekâ sistemlerinin belirli kullanımlarına ilişkin olarak bir moratoryum veya yasaklama ya da diğer uygun tedbirlere duyulan ihtiyaı değerlendirir.

Bölüm VI: Sözleşmenin uygulanması

Madde 17 – Ayrımcılık yasağı

İşbu Sözleşme hükümlerinin Taraflarca uygulanması, uluslararası insan hakları yükümlülüklerine uygun olarak, herhangi bir temelde ayrımcılık yapılmaksızın güvence altına alınır.

Madde 18 – Engelli kişilerin ve çocukların hakları

Taraflardan her biri, kendi i hukuku ve yürürlükteki uluslararası yükümlülükleri uyarınca, engelli kişilerin ve çocukların haklarına saygı gösterilmesi ile ilgili olarak her türlü özel ihtiyaç ve hassasiyeti gerekli şekilde dikkate alır.

Madde 19 – Kamu iştişaresi

Taraflardan her biri, yapay zekâ sistemleriyle ilgili olarak ortaya çıkan önemli soruların, uygun olduğu şekilde, sosyal, ekonomik, hukuki, etik, çevresel ve diğer ilgili çıkarımlar ışığında kamuya açık tartışma ve çok paydaşlı iştişare yoluyla usulüne uygun olarak değerlendirilmesini sağlamaya çalışır.

Madde 20 – Dijital okuryazarlık ve beceriler

Taraflardan her biri, yapay zekâ sistemlerinden kaynaklanan risklerin belirlenmesi, değerlendirilmesi, önlenmesi ve azaltılmasından sorumlu olanlar için özel uzmanlık becerileri de dahil olmak üzere, nüfusun tüm kesimleri için yeterli dijital okuryazarlığı ve dijital becerileri teşvik eder ve destekler.

Madde 21 – Mevcut insan haklarının korunması

İşbu Sözleşme'deki hiçbir husus, bir Tarafın ilgili yasaları veya taraf olduğu diğer ilgili uluslararası anlaşmalar uyarınca güvence altına alınmış olabilecek insan haklarını veya diğer ilgili yasal hak ve yükümlülükleri sınırlandırdığı, bunlardan saptırdığı veya başka bir şekilde etkilediği şeklinde yorumlanamaz.

Madde 22 – Daha geniş kapsamlı koruma

İşbu Sözleşme'nin hiçbir hükmü, bir Tarafın işbu Sözleşme'de öngörülenden daha geniş bir koruma önlemi sağlama imkânını sınırlandıracak veya bu imkânı başka bir şekilde etkileyecek biçimde yorumlanamaz.

Bölüm VII: Takip mekanizması ve iş birliği

Madde 23 – Taraflar Konferansı

1. Taraflar Konferansı, işbu Sözleşme'nin Taraflarının temsilcilerinden oluşur.
2. Taraflar, aşağıdaki amaçlar doğrultusunda periyodik olarak istişarede bulunur:
  - a. Herhangi bir sorunun ve 34'üncü maddenin 1'inci fıkrası uyarınca konulan herhangi bir çekincenin veya işbu Sözleşme uyarınca yapılan herhangi bir beyanın etkilerinin belirlenmesi de dahil olmak üzere, işbu Sözleşmenin etkili bir şekilde uygulanmasını ve hayata geçirilmesini kolaylaştırmak;
  - b. İşbu Sözleşme'ye olası eklemeleri ve değişiklikleri değerlendirmek;
  - c. İşbu Sözleşme'nin yorumlanması ve uygulanmasına ilişkin konuları değerlendirmek ve özel tavsiyelerde bulunmak;
  - d. Madde 25'te tanımlanan hedeflerin izlenmesi de dahil olmak üzere, işbu Sözleşme'nin uygulanmasıyla ilgili önemli yasal, politik veya teknolojik gelişmeler hakkında bilgi alışverişini kolaylaştırmak;
  - e. Gerektiği hallerde, işbu Sözleşme'nin uygulanmasına ilişkin uyuşmazlıkların dostane çözümünü kolaylaştırmak ve
  - f. İşbu Sözleşme'nin uygulanmasının ilgili yönleriyle ilgili olarak, uygun olan yerlerde halka açık oturumlar da dahil olmak üzere, ilgili paydaşlarla iş birliğini kolaylaştırmak.
3. Taraflar Konferansı, gerektiğinde ve her halükârda Tarafların ya da Bakanlar Komitesi'nin çoğunluğunun toplantı çağrısı talebi üzerine Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından toplanır.

4. Taraflar Konferansı, işbu Sözleşme'nin yürürlüğe girmesinden itibaren on iki ay içinde kendi usul kurallarını oybirliğiyle kabul eder.
5. Taraflara işbu madde uyarınca görevlerini yerine getirmelerinde Avrupa Konseyi Sekreteryası yardımcı olur.
6. Taraflar Konferansı, Bakanlar Komitesi'ne işbu Sözleşme'nin etkili bir şekilde uygulanmasını desteklemek üzere ilgili uzmanların katılımını sağlayacak uygun yöntemler önerebilir.
7. Avrupa Konseyi üyesi olmayan herhangi bir Taraf, Taraflar Konferansı'nın faaliyetlerinin finansmanına katkıda bulunur. Avrupa Konseyi üyesi olmayan bir Tarafın katkısı, Bakanlar Komitesi ve söz konusu üye olmayan Taraf tarafından ortaklaşa belirlenir.
8. Taraflar Konferansı, Avrupa Konseyi Statüsü'nün (ETS No. 1) 8'inci maddesi uyarınca, Avrupa Konseyi üyeliğini sona erdiren bir Tarafın, Statü'nün 3'üncü maddesini ciddi bir şekilde ihlal etmesi halinde, çalışmalarına katılımını kısıtlamaya karar verebilir. Benzer şekilde, Avrupa Konseyi üyesi olmayan herhangi bir Taraf ile ilgili olarak, Bakanlar Komitesi kararıyla, Statü'nün 3. maddesinde belirtilenlere benzer gerekçelerle bu Devletle ilişkilerin kesilmesine yönelik tedbirler alınabilir.

Madde 24 – Raporlama yükümlülüğü

1. Taraflardan her biri, Taraf olduktan sonraki ilk iki yıl içinde Taraflar Konferansı'na bir rapor sunar ve daha sonra periyodik olarak 3. maddenin 1. fıkrasının a ve b bentlerini yürürlüğe koymak için üstlendiği faaliyetlere ilişkin ayrıntılarla birlikte raporunu sunar.
2. Taraflar Konferansı, usul kurallarına uygun olarak raporun formatını ve sürecini belirler.

Madde 25 – Uluslararası iş birliği

1. Taraflar, işbu Sözleşme'nin amacının gerçekleştirilmesinde iş birliği yapar. Taraflar ayrıca, uygun olduğu ölçüde, işbu Sözleşme'ye Taraf olmayan Devletlerin işbu Sözleşme'nin hükümlerine uygun hareket etmelerine ve işbu Sözleşme'ye Taraf olmalarına yardımcı olmaya teşvik edilir.
2. Taraflar, araştırma bağlamlarında ve özel sektörle ilgili olarak ortaya çıkan riskler ve etkiler de dahil olmak üzere, insan haklarından yararlanma, demokrasinin işleyişi ve hukukun üstünlüğüne riayet üzerinde önemli olumlu veya olumsuz etkileri olabilecek yapay zekâ ile ilgili hususlar hakkında, uygun olduğu ölçüde, kendi aralarında ilgili ve faydalı bilgi alışverişinde bulunur. Taraflar, bu tür bilgi alışverişlerine, uygun olduğu ölçüde, ilgili paydaşları ve işbu Sözleşme'ye Taraf olmayan Devletleri de dahil etmeye teşvik edilir.
3. Taraflar, yapay zekâ sistemlerinin yaşam döngüsü içindeki faaliyetler bağlamında insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü üzerindeki riskleri ve olumsuz etkileri önlemek ve hafifletmek için uygun olduğunda ilgili paydaşlar da dahil olmak üzere iş birliğini güçlendirmeye teşvik edilir.

Madde 26 – Etkin gözetim mekanizmaları

1. Taraflardan her biri, işbu Sözleşmedeki yükümlülüklerle uyulmasını denetlemek için bir veya daha fazla etkili mekanizma kurar veya tayin eder.
2. Taraflardan her biri, bu mekanizmaların görevlerini bağımsız ve tarafsız bir şekilde yerine getirmelerini ve Taraflarca yürürlüğe konulduğu şekliyle işbu Sözleşme'deki yükümlülüklerle uyulmasını denetleme görevlerini etkin bir şekilde yerine getirmek için gerekli yetkilere, uzmanlığa ve kaynaklara sahip olmalarını sağlar.
3. Bir Tarafın bu türden birden fazla mekanizma öngörmesi halinde, uygulanabildiği ölçüde, söz konusu mekanizmalar arasında etkin iş birliğini kolaylaştıracak tedbirleri alır.
4. Bir Tarafın mevcut insan hakları yapılarından farklı mekanizmalar öngörmesi halinde, Taraf, uygulanabilir olduğu ölçüde, 1'inci fıkrafta atıfta bulunulan mekanizmalar ile mevcut bulunan ulusal insan hakları yapıları arasında etkili iş birliğini teşvik etmek için tedbirler alır.

Bölüm VIII: Son hükümler

Madde 27 – Sözleşmenin etkileri

1. İki veya daha fazla Taraf, işbu Sözleşme'de ele alınan konularda bir anlaşma veya antlaşma yapmışlarsa veya bu konularda başka bir şekilde ilişki kurmuşlarsa, işbu Sözleşme'nin amaç ve hedefine aykırı olmayacak şekilde yaptıkları sürece, söz konusu anlaşma veya antlaşmayı uygulama veya bu ilişkileri buna göre düzenleme hakkına da sahiptir.
2. Avrupa Birliği üyesi olan Taraflar, karşılıklı ilişkilerinde, işbu Sözleşme'nin amaç ve hedefine halel getirmeksizin ve diğer Taraflarla tam olarak uygulanmasına halel getirmeksizin, işbu Sözleşme kapsamındaki konuları düzenleyen Avrupa Birliği kurallarını uygular. Aynı husus, söz konusu kurallarla bağlı oldukları ölçüde diğer Taraflar için de geçerlidir.

Madde 28 – Değişiklikler

1. İşbu Sözleşme'de değişiklik yapılması, Taraflardan herhangi biri, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi veya Taraflar Konferansı tarafından teklif edilebilir.
2. Herhangi bir değişiklik teklifi Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından Taraflara iletilir.
3. Taraflardan biri veya Bakanlar Komitesi tarafından teklif edilen herhangi bir değişiklik Taraflar Konferansı'na iletilir ve Taraflar Konferansı teklif edilen değişiklik hakkındaki görüşünü Bakanlar Komitesi'ne sunar.
4. Bakanlar Komitesi teklif edilen değişikliği ve Taraflar Konferansı tarafından sunulan görüşü değerlendirir ve değişikliği onaylayabilir.
5. Bakanlar Komitesi tarafından 4'üncü fıkra uyarınca onaylanan herhangi bir değişiklik metni kabul edilmek üzere Taraflara iletilir.

6. 4'üncü fıkra uyarınca onaylanan herhangi bir değişiklik, tüm Tarafların değişikliği kabul ettiklerini Genel Sekreter'e bildirdiği tarihten itibaren otuzuncu gün yürürlüğe girer.

Madde 29 – Uyuşmazlık çözümü

İşbu Sözleşme'nin yorumlanması veya uygulanması konusunda Taraflar arasında bir uyuşmazlık çıkması halinde, Taraflar, 23'üncü maddenin 2'nci fıkrasının e bendinde öngörüldüğü üzere, Taraflar Konferansı da dahil olmak üzere, uyuşmazlığı müzakere yoluyla veya kendi seçecekleri diğer barışçıl yollarla çözmeye çalışır.

Madde 30 – İmza ve yürürlüğe girme

1. İşbu Sözleşme, Avrupa Konseyi üyesi Devletlerin, işbu Sözleşme'nin hazırlanmasına katılmış üye olmayan Devletlerin ve Avrupa Birliği'nin imzasına açıktır.
2. İşbu Sözleşme onay, kabul veya uygun bulunmaya tabidir. Onay, kabul veya uygun bulma belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne tevdi edilir.
3. İşbu Sözleşme, en az üçü Avrupa Konseyi üyesi Devlet olmak üzere beş imzacının 2'nci fıkra uyarınca, işbu Sözleşme ile bağlı olma rızalarını ifade ettikleri tarihten itibaren üç aylık sürenin bitimini takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girer.
4. İşbu Sözleşme ile bağlı olma rızasını daha sonra açıklayan herhangi bir imzacı bakımından, işbu Sözleşme, onay, kabul ve uygun bulma belgesinin tevdi edildiği tarihten sonraki üç aylık sürenin sona ermesini takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Madde 31 – Taraf olma

1. İşbu Sözleşme'nin yürürlüğe girmesinden sonra, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, işbu Sözleşme'nin Taraflarına danıştıktan ve oybirliğiyle onaylarını aldıktan sonra, işbu Sözleşme'nin hazırlanmasına katılmamış olan Avrupa Konseyi üyesi olmayan herhangi bir Devleti, Avrupa Konseyi Statüsünün 20.d maddesinde öngörülen çoğunlukla ve Bakanlar Komitesinde yer alma hakkına sahip Tarafların temsilcilerinin oybirliğiyle alacağı bir kararla işbu Sözleşme'ye katılmaya davet edebilir.
2. İşbu Sözleşme, katılan herhangi bir Devlet bakımından, katılma belgesinin Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne tevdi edildiği tarihten itibaren üç aylık sürenin bitimini takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Madde 32 – Bölgesel uygulama

1. Herhangi bir Devlet veya Avrupa Birliği, imza sırasında veya onay, kabul, uygun bulma veya taraf olma belgesini tevdi ederken, işbu Sözleşme'nin uygulanacağı bölge veya bölgeleri belirtebilir.
2. Taraflardan herhangi biri, daha sonraki bir tarihte, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne hitaben yapacağı bir beyanla, işbu Sözleşme'nin uygulanmasını, beyanda belirtilen diğer bölgelere de

teşmil edebilir. İşbu Sözleşme, söz konusu bölgeler bakımından, beyanın Genel Sekreter tarafından alındığı tarihten itibaren üç aylık sürenin bitimini takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girer.

3. Önceki iki fıkra uyarınca yapılan herhangi bir beyan, söz konusu beyanda belirtilen herhangi bir bölge ile ilgili olarak, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne hitaben yapılacak bir bildirimle geri çekilebilir. Geri çekme, söz konusu bildirim Gen. Sekreter tarafından alındığı tarihten itibaren üç aylık sürenin bitimini takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Madde 33 – Federal hüküm

1. Bir federal devlet, işbu Sözleşme'nin federal devletin merkezi hükümeti için geçerli olması koşuluyla, merkezi hükümeti ile kurucu devletler veya diğer benzer bölgesel oluşumlar arasındaki ilişkileri düzenleyen temel ilkelerine uygun olarak işbu Sözleşme kapsamındaki yükümlülükleri üstlenme hakkını saklı tutabilir.
2. İşbu Sözleşme'nin hükümleri ile ilgili olarak, federal hükümet, kurucu devletlerin veya federasyonun anayasal sistemi tarafından yasama tedbirleri almakla yükümlü kılınmayan diğer benzer bölgesel birimlerin yetki alanına giren hükümlerin uygulanmasına ilişkin olumlu görüşünü söz konusu devletlerin yetkili makamlarına bildirir ve onları bu hükümlerin yürürlüğe girmesi için uygun adımları atmaya teşvik eder.

Madde 34 – Çekinceler

1. Herhangi bir Devlet, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne hitaben yapacağı yazılı bir bildirimle, imza sırasında veya onay, kabul, uygun bulma veya taraf olma belgesini tevdi ederken, 33'üncü maddenin 1'inci fıkrasında öngörülen çekinceden yararlandığını beyan edebilir.
2. İşbu Sözleşme ile ilgili olarak başka hiçbir çekince konulamaz.

Madde 35 – Fesih

1. Taraflardan herhangi biri, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne göndereceği bir bildirimle işbu Sözleşme'yi her zaman feshedebilir.
2. Söz konusu fesih, bildirim Gen. Sekreter tarafından alındığı tarihten itibaren üç aylık sürenin bitimini takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Madde 36 – Bildirim

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Avrupa Konseyi üyesi Devletlere, işbu Sözleşme'nin hazırlanmasına katılmış üye olmayan Devletlere, Avrupa Birliği'ne, herhangi bir imzacı Devlete, herhangi bir sözleşmecî Devlete, herhangi bir Tarafa ve işbu Sözleşme'ye katılmaya davet edilen diğer Devlete:

- a. Herhangi bir imza;

- b. Herhangi bir onay, kabul, uygun bulma veya taraf olma belgesinin tevdi edilmesi;
- c. Madde 30, fıkra 3 ve 4 ve Madde 31, fıkra 2 uyarınca, işbu Sözleşmenin yürürlüğe giriş tarihi;
- d. Madde 28 uyarınca kabul edilen her türlü değişiklik ve bu değişikliğin yürürlüğe giriş tarihi;
- e. Madde 3, fıkra 1, b bendi uyarınca yapılan her türlü beyan;
- f. Madde 34 uyarınca konulan her türlü çekince ve çekincenin geri çekilmesi;
- g. Madde 35 uyarınca yapılan her tür fesih;
- h. İşbu Sözleşme ile ilgili diğer herhangi bir eylem, beyan, bildirim veya iletişimi

bildirir.

Yukarıdaki hususlar muvacehesinde, aşağıda imzası bulunanlar usulüne uygun şekilde yetkilendirilmiş olarak işbu Sözleşme'yi imzalamıştır.

İşbu Sözleşme, 5 Eylül 2024 tarihinde Vilnius'ta, her iki metin de aynı derecede geçerli olmak üzere, İngilizce ve Fransızca dillerinde, Avrupa Konseyi arşivlerinde saklanacak tek bir nüsha olarak imzalanmıştır. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından Avrupa Konseyi üye Devletlerine, işbu Sözleşme'nin hazırlanmasına katılan üye olmayan Devletlere, Avrupa Birliği'ne ve işbu Sözleşme'ye taraf olmaya davet edilen tüm Devletlere gönderilecektir.